

Volume - XVIII

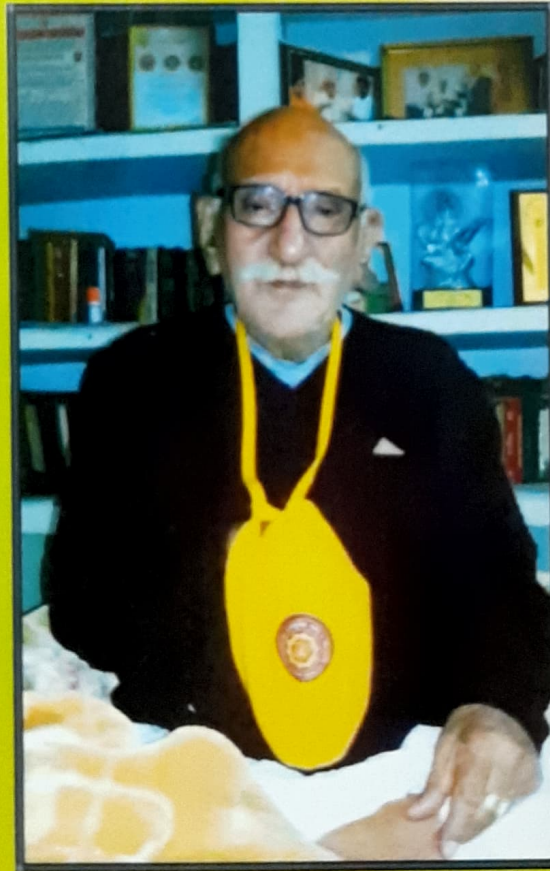
Jan-June 2021

ISSN 2320-2025

व्यासश्रीः VYASĀSRIH

A Bilingual Refereed Research Journal of Indology

(UGC CARE LISTED)

Padmashree Professor Ramayatna Sukla felicitation volume

: Chief Editor :

Dr. Buddheswar Sarangi

Publisher

Maharshi Vyasadev National Research Institute

Vedavyas, Rourkela-4, Odisha

email : vyasasri12@gmail.com

vist us : www.vyasasri.com

व्यासश्रीः VYĀSAŚRĪḤ

(A UGC Care listed Refereed Research Journal)

Jan-June 2021

Date of Publication : 30.04.2021

**This Issue is dedicated to
Padmashree Ramayatna Shukla**

: Chief Editor :

Dr. Buddheswar Sarangi

: Associate Editors :

Dr. Prasanta Kumar Mahala

Dr. Saroj Kumar Padhi

Dr. Jagamohan Acharya

Dr. Bharatbhushan Rath

Dr. Priyabrata Mishra

Dr. Gyanaranjan Panda

Dr. Shiuli Basu

Dr. Subharajit Sen

Dr. Gogikar Prakash

Publisher

Padmashree Ramaranjan Mukherjee Chair of

Maharshi Vyasadev National Research Institute

A Unit of Vyasayanam, Regd. No. 1635-IV-477/04

Vedavyas, Rourkela-4, Odisha

Contact No. : 7003415810, 7044016153

email : vyasasri12@gmail.com

सृष्टिः	स्रष्टा	पृष्ठम्
* पद्मश्रीरामयत्नशुक्लमहोदयानां संक्षिप्तेतिवृत्तम्		(iii-xv)
** प्रास्ताविकम्		(x-xi)
*** सूचीपत्रम्		(xii-xv)
१. शास्त्रानुसन्धाने अर्वाचीनधारा	बुद्धेश्वरषडङ्गी	1
२. व्याकरणध्यानस्य गृहार्थविमर्शः	ड. पुनम सिं	8
३. विभक्त्यर्थप्रकाशे दर्शितानां शिष्टप्रयोगाणां विमर्शः	ड. श्रीमन्तभद्रः	17
४. अग्निपुराणदृष्ट्या कारकतत्त्वपरिशीलनम्	डॉ. सुजितमाइतिः	32
५. शिक्षकप्रशिक्षणे सूक्ष्मशिक्षणस्य वैशिष्ट्यम्	डॉ. सहेल मजुमदार	46
६. यौगिकी शक्तिपातदीक्षा	वाचस्पतिशास्त्री जोशी	53
७. संस्कृतवाङ्मये कविवररमाकान्तशुक्लस्य योगदानम्	शुभम् मुखोपाध्यायः	63
८. समासप्रकरणे उपसर्जनस्य महत्त्वम्	चिन्मयः मण्डलः	76
९. अतिदेशसूत्राणां सादृश्यमूलकत्वम्	शम्पा पाल	96
१०. अभिज्ञानशकुन्तलनाटकस्य प्रथमाङ्के अलंकारध्वनि विचारः	मन्देश्वरः वर्मन् तथा आचार्या सुदेष्णा भट्टाचार्या	104
११. रावणसंहितानुसारं पञ्चमभावसमीक्षणम्	डॉ. विश्वरञ्जनपतिः	120
१२. नित्यमोक्षस्य ज्ञानसाध्यत्वविचारः	डॉ. सोमा बन्दोपाध्याय	130
१३. वैदिक भाषा में लेट् लकार एक विवेच्य विषय	डॉ. नवीन कुमारी	136
१४. सांख्यदर्शने प्रमाणस्वरूपम्	गीताञ्जलिः त्रिपाठी	142
१५. बङ्गप्रदेशस्य अर्वाचीनदूतकाव्यपरिचयः	टीना मण्डल	150
१६. वैदिकवाङ्मये भक्तिः	डॉ. शत्रुघ्नपाणिग्राही	156
१७. शिशुपालवधस्य काव्यशास्त्रीयं समीक्षणम्	डॉ. बाबूलालमीना	161

सृष्टिः	स्रष्टा	पृष्ठम्
१८. राजनीतिः, तथा आधुनिककवीनां दृष्टिः	ड. मितु रानी मइश	168
१९. भक्तिरसविवेकः	डॉ. शशिकान्तः द्विवेदी	176
२०. विचारव्यवस्थायां धर्मशास्त्रस्य प्रभावः	ड. स्वपनः माझिः	194
२१. धर्मशास्त्रे कौटुम्बिकं मूल्यम्	ड. सुरजितः व्यानार्जी	199
२२. श्रीमद्भागवतमहापुराणे धार्मिकजीवनदर्शनम्	डॉ. आशा सिंह रावत	212
२३. स्थानीय इतिहास लेखन में मौखिक स्रोत	डॉ. राजकुमार	221
२४. चतुर्दशसूत्राणां वैशिष्ट्यम्	डॉ. सुधाकरः मिश्रः	231
२५. नामीति सूत्रे अङ्गाधिकारप्रयोजनम्	डॉ. सौमित्रः आचार्यः	237
२६. तर्कभाषादिशा संशयस्वरूपम्	डॉ. कुलदीपः कुमारः	248
२७. भागवतदशमस्कन्धे श्रीधरस्वामिकृतभावार्थदीपिकायाः समीक्षणम्	डॉ. काजल पात्र	255
२८. Inscriptional Poet Umapatidhara	Dr. Partha Sarathi Mukhopadhyay	262
२९. वैदिकसाहित्येषु प्रकृतिः	डॉ. दिलीपः पण्डा	266
३०. वेदाङ्गेषु छन्दसां प्रामुख्यम्	डॉ. श्वेतपद्मा शतपथी	271
३१. उत्तरमेघे कालिदासस्य पर्यावरणचेतना	डॉ. लक्ष्मीकान्तषडङ्गी	277
३२. निपातनसिद्ध-यत्-प्रत्ययान्तपदविमर्शः	डॉ. सुनेली देइ	283
३३. पत्रप्रियाकाव्यसम्पदः	डॉ. सोमनाथः दाशः	291
३४. साधुभद्रेशदासकृतसत्सङ्गदीक्षा	डॉ. ज्ञानरञ्जनः पण्डा	297

INSCRIPTIONAL POET UMAPATIDHARA Dr. Partha Sarathi Mukhopadhyay

Umapatidhara a reputed Sanskrit poet of 12th century AD. JAYDEV mentions him among his contemporaries and decries his tendency for verbal ramification (vechah pallavaytyumapatidharah). This is exemplified by the Deopada stone inscription of VIJAYASENA, composed by Umapati, a standard specimen of the Eastern style (Gaudiya Riti) of SANSKRIT literary criticism. No other major work of his has been handed down to us, Some verses of his are quoted in anthologies like Saduktikarnamrta, Suktimuktavali, padyavali and Sharngadharapaddhati under the name Umapati or Umapatidhara. Umapati attended the court of king Vijayasena of Bengal, his son VALLALASENA and his grandson LAKSMANASENA. He is said to have been one of five gems in the court of Laksmanasena. One Umapati is said to have composed the Krsnakarnamrta, based on the life of Lord KRISHNA, and the poem Chandrachudacharita. He is different from Umapati Upadhyaya of Mithila, author of Parijata Harana, who lived probably in 1400 AD.

Umapatidhara was a twelfth century Bengalee Sanskrit poet who was famous for his composition of the Deopara Stone Inscription at the time of the sena king Vijayasena. He was a senior contemporary of Jayadeva, author of the Gitagovindam. The reason why he is called here an inscriptional poet is that no piece of literary work under

26. Kumar Kuldeep

Dept. of Jain Philosophy, Sri Lal Bahadur Sastri Central
Sanskrit University, New Delhi - 16

27. Patra Kajal

Ph.D. Scholar (Sanskrit) , Maharaja Sri Ram Chandra Bhanja
Deo University, Baripada, Mayurbhanj, 757003

29. Mukhopadhyaya Partha Sarathi,

Asst. Professor in Sanskrit
B. N. Dutta Memorial Mahavidyalaya, Hatagovindapur,
Burdwan, W.B.

30. Panda Dilip

Asst. Professor, Hiralal Majumdar Memorial College for Woman
W.B.

31. Satapathy Swetapadma

Asst. Professor, Dept. of Sahitya, National Sanskrit University,
Tirupati.

32. Sarangi Laxmikanta

Asst. Professor, in Sanskrit, HOD Yogoda Satsanga, Pal Para
Mahavidyalaya, Pal Para, Purba Madinipur, 721458, W.B.

33. Dei Suneli

Asst. Professor in Sanskrit, Gangadhar Meher University,
Sambalpur, Odisha.

34. Dash Somnath

Asst. Professor, Dept. of Research & Publication, National
Sanskrit University, Tirupati.

35. Panda Gyanranjan

Asst. Professor, Dept. of Sahitya, National Sanskrit University,
Tirupati.

36. Senapati Sukanya

Asst. Professor, Christ College, Cuttack, Odisha

37. Sharma Sarita

Associate Professor in Sanskrit, Kamala Naharu College, Delhi
University, New Delhi-110049